

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

**Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική
Οικονομία
03-2014**

21 Οκτωβρίου 2014

Τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας δεν έχουν μεταβληθεί αισθητά σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο

- Η οικονομία παρουσιάζει **εξισορρόπηση**.
- Είναι **εφικτός ένας θετικός ρυθμός ανάπτυξης** συνολικά για το τρέχον έτος, κυρίως λόγω:
 - Μείωσης της πτώσης της εγχώριας κατανάλωσης.
 - Αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών.
- Ωστόσο, **παραμένει πολύ ασθενής η δυναμική** τόσο στις **επενδύσεις** όσο και στις **εξαγωγές αγαθών**.

Πλαίσιο

- Η **εξισορρόπηση της οικονομίας** είναι εξαιρετικά σημαντική, αποτελεί τη βάση για κάθε περαιτέρω βελτίωση που δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να τεθεί σε κίνδυνο.
- Όσο υπάρχουν **αναποφασιστικότητα, αμφιθυμία, έλλειψη συναίνεσης και καθυστερήσεις** στην εφαρμογή των απαραίτητων δομικών μεταρρυθμίσεων, τόσο θα υπάρχει **αδυναμία προσέλκυσης επενδύσεων και αύξησης των εξαγωγών** και φυσικά **αδυναμία επίτευξης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και μείωσης της ανεργίας**.

Η ύπαρξη κινδύνων εμφανίζεται αυξημένη

- **Υποχώρηση των προοπτικών ανάπτυξης διεθνώς και ειδικότερα στην Ευρώπη.**
- **Καθυστέρηση δομικών μεταρρυθμίσεων:** αυξάνεται ο κίνδυνος ανατροπής της ισορροπίας που έχει επιτευχθεί.
- Από τις ευρωεκλογές και μετά **έχει κυριαρχήσει σταδιακά στον πολιτικό διάλογο η πρόθεση αναίρεσης των κύριων χαρακτηριστικών της οικονομικής πολιτικής.**

Δημιουργήθηκε η εικόνα ότι:

- δεν υπάρχει η πρόθεση ή δυνατότητα εφαρμογής και εμβάθυνσης των δομικών μεταρρυθμίσεων
- στο επίπεδο της δημοσιονομικής ισορροπίας, η πίεση για άκριτες μειώσεις φόρων μπορεί να δημιουργήσει μελλοντικούς κινδύνους
- στο επίπεδο της εξωτερικής χρηματοδότησης δόθηκε μεγάλη έμφαση στην άμεση απεμπλοκή από το μνημόνιο, ακόμη και αν μια τέτοια εξέλιξη μπορεί να συνοδεύεται από πρόσθετο κόστος και ρίσκο.

Παρά τους κινδύνους, ο δρόμος που ανοίγεται για την ελληνική οικονομία μπορεί να είναι πολύ θετικός, υπό όρους

- 1. Δημοσιονομική πειθαρχία** (απαραίτητο και εύλογο κόστος για παραμονή στο κοινό νόμισμα).
 - Ακόμη και μετά τη λήξη της ‘μνημονιακής’ συμφωνίας, η Ελλάδα θα βρίσκεται υπό δημοσιονομική επιτήρηση και συντονισμό με τους εταίρους, όπως άλλωστε και οι άλλες χώρες της Ευρωζώνης.
 - Μελλοντικά, και εκτός προγράμματος επίσημης χρηματοδότησης, η αυστηρότερη επιτήρηση και έλεγχος θα προέρχεται από τους ίδιους τους ιδιώτες επενδυτές, δηλαδή από τις ‘αγορές’.
- 2. Επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης** το συντομότερο δυνατό και για τα επόμενα χρόνια, ώστε να μην εκτροχιασθεί το πρόγραμμα προσαρμογής.
 - Ανάγκη για σημαντική αύξηση των επενδύσεων από πολλές και διάφορες πηγές.
 - **Προϋποθέσεις:** Ελάχιστο επίπεδο πολιτικής σταθερότητας και συναίνεσης ως προς τους κύριους στόχους της οικονομικής πολιτικής και επιμονή σε μεταρρυθμίσεις που θα αμβλύνουν τα εμπόδια εισόδου στις αγορές.

Παρά τους κινδύνους, ο δρόμος που ανοίγεται για την ελληνική οικονομία μπορεί να είναι πολύ θετικός, υπό όρους

3. **Συνολική βιωσιμότητα** του δημόσιου χρέους.

- Σε στενή συνάρτηση με την επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης.
- Ακόμη και αν επιτυγχάνονταν μια πολύ σημαντική εφάπαξ μείωσή του, το χρέος δεν θα ήταν βιώσιμο εάν δεν υπήρχε εμπιστοσύνη για τη χώρα και υψηλά επίπεδα επενδύσεων.
- Μια σχετικά ηπιότερη πορεία συστηματικής απομείωσης της παρούσας πραγματικής αξίας του χρέους θα μπορούσε να εγγυηθεί τη βιωσιμότητά του εάν λειτουργούσε ως μοχλός για προσέλκυση επενδύσεων.

4. **Σταδιακή απεμπλοκή** από τη ‘μνημονιακή’ συμφωνία.

- Η συμφωνία **συνολικά έφερε οφέλη** και στην ελληνική οικονομία και στην ευρωπαϊκή, καθώς απέτρεψε την κατάρρευση.
- Είχε και **σημαντικά στοιχεία αποτυχίας**:
 - Οι μεταρρυθμίσεις θα έπρεπε να προωθηθούν με μεγαλύτερη ένταση και καλύτερη στόχευση.
 - Η μεταφορά στο νέο παραγωγικό πρότυπο θα έπρεπε να υποστηριχθεί ως επείγουσα προτεραιότητα.

Ανάγκη για μια νέα συνεννόηση Ελλάδας και Ε.Ε.

Ρητή βάση για τη συμφωνία πρέπει να αποτελεί το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας, με έμφαση στην εξωστρέφεια, την καινοτομία και τις επενδύσεις.

Για την **ελληνική πλευρά:**

1. Έμφαση στις **απαραίτητες δομικές μεταρρυθμίσεις**, με προτεραιότητα σε όσες βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα.
2. Διατήρηση της **δημοσιονομικής εξισορρόπησης που έχει συμφωνηθεί, χωρίς όμως περαιτέρω προσαρμογή** (θα λειτουργούσε αρνητικά για την ανάπτυξη).
3. Η συμφωνία για τις μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να **περιγράψει σαφείς και μετρήσιμους στόχους** που θα είναι όμως συνολικοί.
 - Να αποτελέσει αντικείμενο και ευθύνη της ελληνικής πλευράς το πώς ακριβώς θα επιδιώξει την επίτευξη του κάθε στόχου.

Ανάγκη για μια νέα συνεννόηση Ελλάδας και Ε.Ε.

Για τους **πιστωτές και τους εταίρους:**

1. Θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι το **βάρος εξυπηρέτησης του χρέους θα παραμένει επαρκώς χαμηλό** για το προβλέψιμο μέλλον.
2. Θα πρέπει να υπάρχει **υποβοήθηση κατάλληλων επενδύσεων** τόσο για τις απαραίτητες υποδομές όσο και για μακροχρόνιες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις.
3. **Δυνητική πιστωτική υποστήριξη**, για χρήση στην περίπτωση που, παρά την επίτευξη μεταρρυθμιστικής προόδου, θα υπάρξει πρόσκαιρη και μη αναμενόμενη δυσχέρεια στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Συνολικά

- Ο δρόμος μιας αμοιβαίας επωφελοούς συμφωνίας με τους ευρωπαϊούς εταίρους περνάει μέσα και από την **επίτευξη μιας έστω ελάχιστης πολιτικής σταθερότητας και συναίνεσης στη χώρα.**
- Μπορεί να **δράσει καταλυτικά για την τελική έξοδο από την κρίση.**
- Ο εναλλακτικός δρόμος, για **επιστροφή στους προ κρίσης κανόνες και συμπεριφορές** θα οδηγήσει την ελληνική οικονομία σε μια **νέα κρίση, πολύ βαθύτερη και από τη σημερινή.**

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

Η παγκόσμια ανάπτυξη σταθεροποιείται, όμως η ανάκαμψη στην Ευρωζώνη αναθεωρείται προς τα κάτω

- Ενίσχυση **παγκόσμιας οικονομίας** το β' τρίμηνο 2014: **1,9%** (χώρες ΟΟΣΑ), σε σχέση με μόλις +0,4% πέρυσι.
 - 2014 (ΔΝΤ): αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ στο **3,3%** (όσο και το 2013)
- Ανάπτυξη **2,4%** στις **ΗΠΑ** το β' τρίμηνο 2014 και **2,2%** συνολικά στο 2014
- Σταθερότητα στην **Ιαπωνία** το β' τρίμηνο και αναθεώρηση πρόβλεψης για ανάπτυξη στο **0,9%** (προηγούμενη πρόβλεψη 1,4%) το 2014 που υποστηρίζεται από τη συνεχιζόμενη επεκτατική πολιτική
- Δυσμενής αναθεώρηση για ανάκαμψη **Ευρωζώνης**: β' τρίμηνο 2014 **+0,7%**, σύνολο 2014 στο **+ 0,8%**
- Σταθερή ανάπτυξη στην **Κίνα**, **7,5%** στο β' τρίμηνο 2014, και επιβράδυνση στο **7,4%** στο σύνολο του 2014 (από 7,7% το 2013) με βαθμιαία διόρθωση της υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης

Βασικότεροι Κίνδυνοι στην Ευρωζώνη:

- Δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις σε Ουκρανία και Ρωσία, με κίνδυνο τη διάχυση οικονομικών επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή
- Δημοσιονομική παρακολούθηση «άσωτων» κρατών - μελών
- ΑΛΛΑ και: υποχώρηση του ευρώ, δυναμικές παρεμβάσεις ΕΚΤ

Νέα στοιχεία Εθνικών Λογαριασμών (ΕΣΑ 2010)

- **Μεγαλύτερη έκταση ύφεσης** στην περίοδο 2008-2013: **25,9%**, από **23,7%** με προγενέστερα στοιχεία
- **Οξύτερη ύφεση** την περίοδο 2008-2011, ιδίως το 2009 & 2011.
Ηπιότερη πτώση ΑΕΠ το 2012 & 2013
- Παραμένουν **προσδιοριστικοί παράγοντες** η πτώση της **κατανάλωσης των νοικοκυριών** και η **κατακόρυφη πτώση των επενδύσεων**
- **Διαφορετική προσαρμογή** σε βασικές συνιστώσες ΑΕΠ:
 - Εντονότερη **σωρευτική συρρίκνωση επενδύσεων** (-65,3%, από -60,5%)
 - **Ηπιότερη κάμψη εξαγωγών** (-8,8%, από -13,5%), αλλά και...
 - **Μικρότερη κάμψη εισαγωγικής ζήτησης** (-36,7%, από -42,9%)

Στο χαμηλότερο επίπεδο από τα τέλη του 2008 η ύφεση

Οριακή πτώση ΑΕΠ (Απρ. - Ιουν. 2014): **-0,3%**, έναντι -1,1% στο α' τρίμ.'14 και -5,0% στο β' τρίμ.'13 → **δεύτερη χαμηλότερη μείωση ΑΕΠ** από το γ' τρίμ. '08

Ύφεση 0,7% στο α' εξάμ. φέτος, από 5,0% ένα χρόνο πριν

Η νέα επιβράδυνση προήλθε από:

- **Εξασθένιση μείωσης στις επενδύσεις (-4,1% από -11,9% το α' τρίμ.),** λόγω σταθεροποίησης του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου
- **Διατήρηση σταθερότητας κατανάλωσης νοικοκυριών καθ' όλο το α' εξάμηνο του 2014 έναντι -7,6% πέρυσι.**
 - Διατήρηση εισοδήματος, βελτίωση προσδοκιών καταναλωτών από ευόδωση δημοσιονομικών προσδοκιών – κοινωνικό μέρισμα

Στο χαμηλότερο επίπεδο από τα τέλη του 2008 η ύφεση

Η νέα επιβράδυνση προήλθε από:

- **Συνέχιση ισχυρής ανόδου εξαγωγών:** 5,3-5,4% για δεύτερο τρίμηνο.
 - Αποκλειστικά από εξαγωγές υπηρεσιών (+14,6% στο α' εξάμ.).
 - Σε πτώση οι εξαγωγές αγαθών στο β' τρίμ. (-3,4%) και συνολικά στο α' εξάμ.(-1,6%)
- **Σταθεροποίηση και δημόσιας κατανάλωσης** στο β' τρίμηνο: -0,4% στο α' εξάμηνο φέτος
 - Αναβολή προγραμματισμένων μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα, λόγω **εκλογικού κύκλου**

Στον αντίποδα:

- **Κλιμάκωση εισαγωγικής ζήτησης:** +4,6% στο β' τρίμ. από +2,2% στο προηγούμενο → Η αναθέρμανση της κατανάλωσης διοχετεύεται κυρίως στις εισαγωγές

Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2015: Συνέχιση δημοσιονομικής προσαρμογής

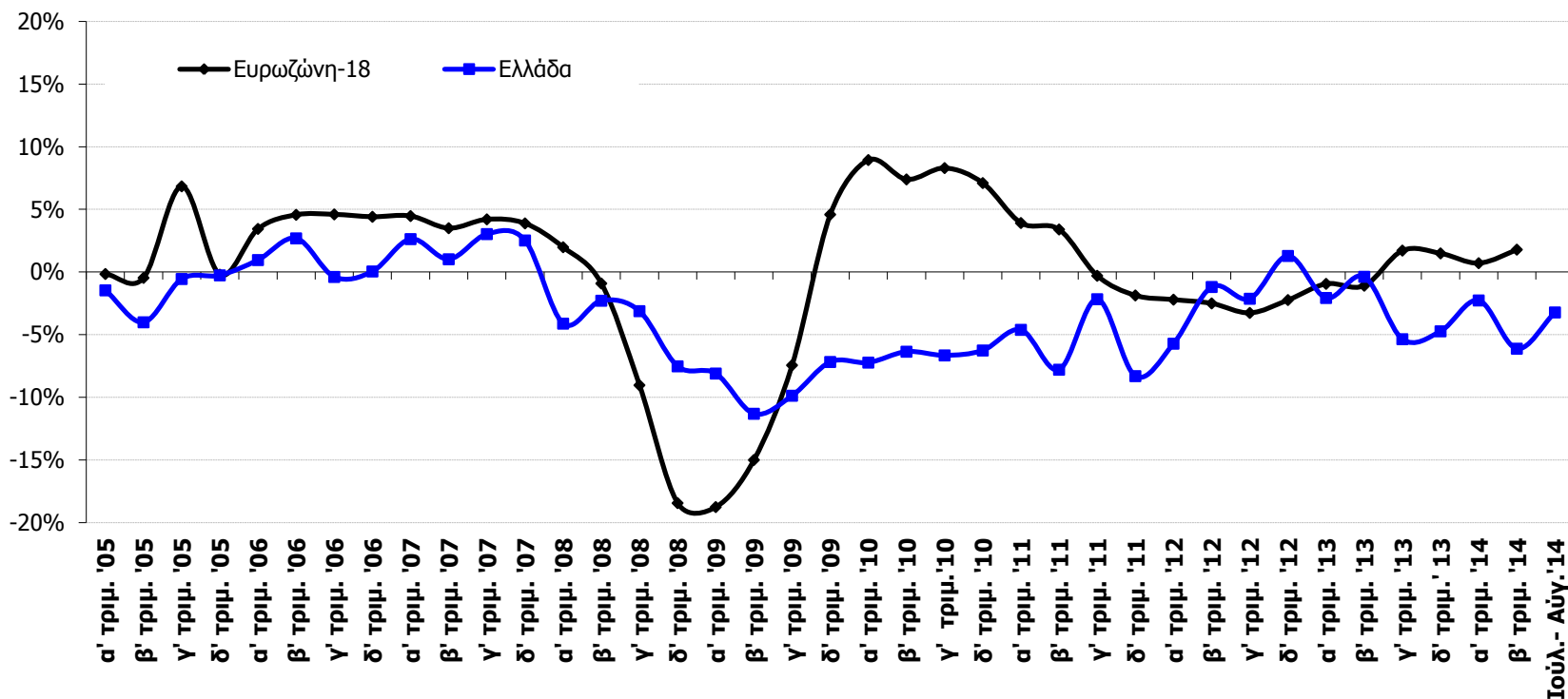
- **Στόχος Πρωτογενούς Πλεονάσματος 2015: €5,4 δισεκ. (2,9% ΑΕΠ), χωρίς λήψη πρόσθετων μέτρων, έναντι στόχου €5,65 δισεκ. στο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Πολιτικής**
 - **Εκτεταμένη αναθεώρηση εσόδων (+€2,2 δισεκ. έναντι του ΜΠΔΣ 2015-2018)**
 - ❖ Είσπραξη περισσότερων άμεσων φόρων (+€700 εκατ.)
 - ❖ +€550 εκατ. ίδια έσοδα ΠΔΕ
 - **Οριακά μεγαλύτερες δαπάνες, από αύξηση πρωτογενών δαπανών (+€400 εκατ., κυρίως για μισθούς-συντάξεις)**
- Παραπλήσια εκτίμηση πρωτογενούς πλεονάσματος από ΔΝΤ και ΕΕ, αλλά με **λήψη πρόσθετων – επέκταση υφιστάμενων μέτρων ≈1,0-1,1% του ΑΕΠ**

Κρατικός Προϋπολογισμός 2014: Επιτεύξιμος ο στόχος για το πρωτογενές πλεόνασμα

- **Κρατικός Προϋπολογισμός Ιαν.- Αυγούστου 2014:**
Πρωτ. Πλεόνασμα €1,95 εκ. → **διπλάσιο από το στόχο.**
- **Επίτευξη από περιορισμό δαπανών (-€1,06 δισεκ.):**
 - Λιγότερες λειτουργικές και λοιπές δαπάνες κατά €1 δισεκ.
 - Περιστολή κοινωνικών δαπανών κατά €791 εκατ.
- **Έσοδα χαμηλότερα του στόχου, κατά €329 εκατ.:**
 - Μεγαλύτερες πληρωμές άμεσων φόρων (+€1,1 δισεκ.), αλλά και...
 - Διπλασιασμός επιστροφών φόρων (+€1,0 δισεκ.)
 - **Η καθυστερημένη είσπραξη του ΕΝΦΙΑ και η πληρωμή του φόρου εισοδήματος θα υπερκαλύψουν τις υστερήσεις εσόδων**

Υποχώρηση βιομηχανικής παραγωγής στο οκτάμηνο του 2014

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

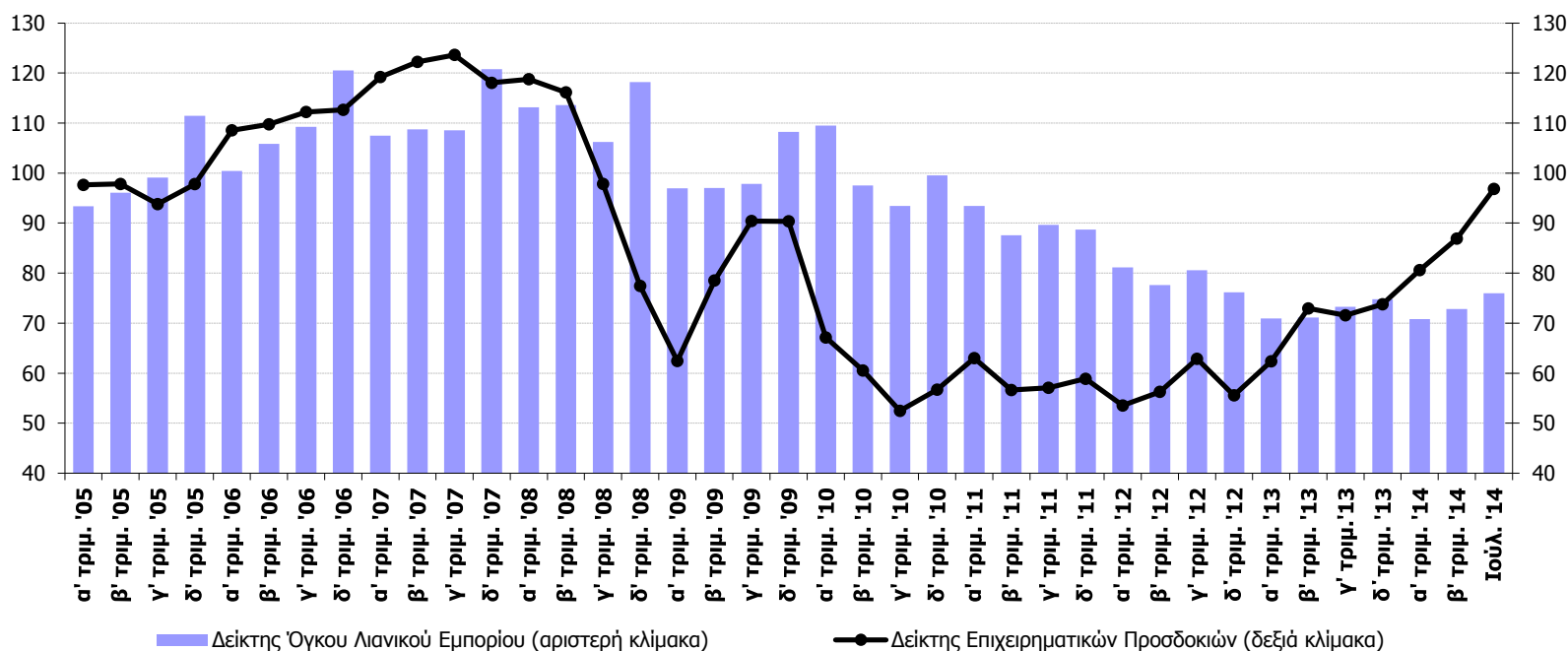
α' οκτάμηνο 2014: -2,8%

α' οκτάμηνο 2013: -2,6%

- Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας: -13,0%
- Μεταποιητικές Βιομηχανίες: +0,3%
- Ορυχεία - Λατομεία: 1,0%

Οριακή ενίσχυση του λιανικού εμπορίου κατά το πρώτο επτάμηνο του 2014

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2005=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

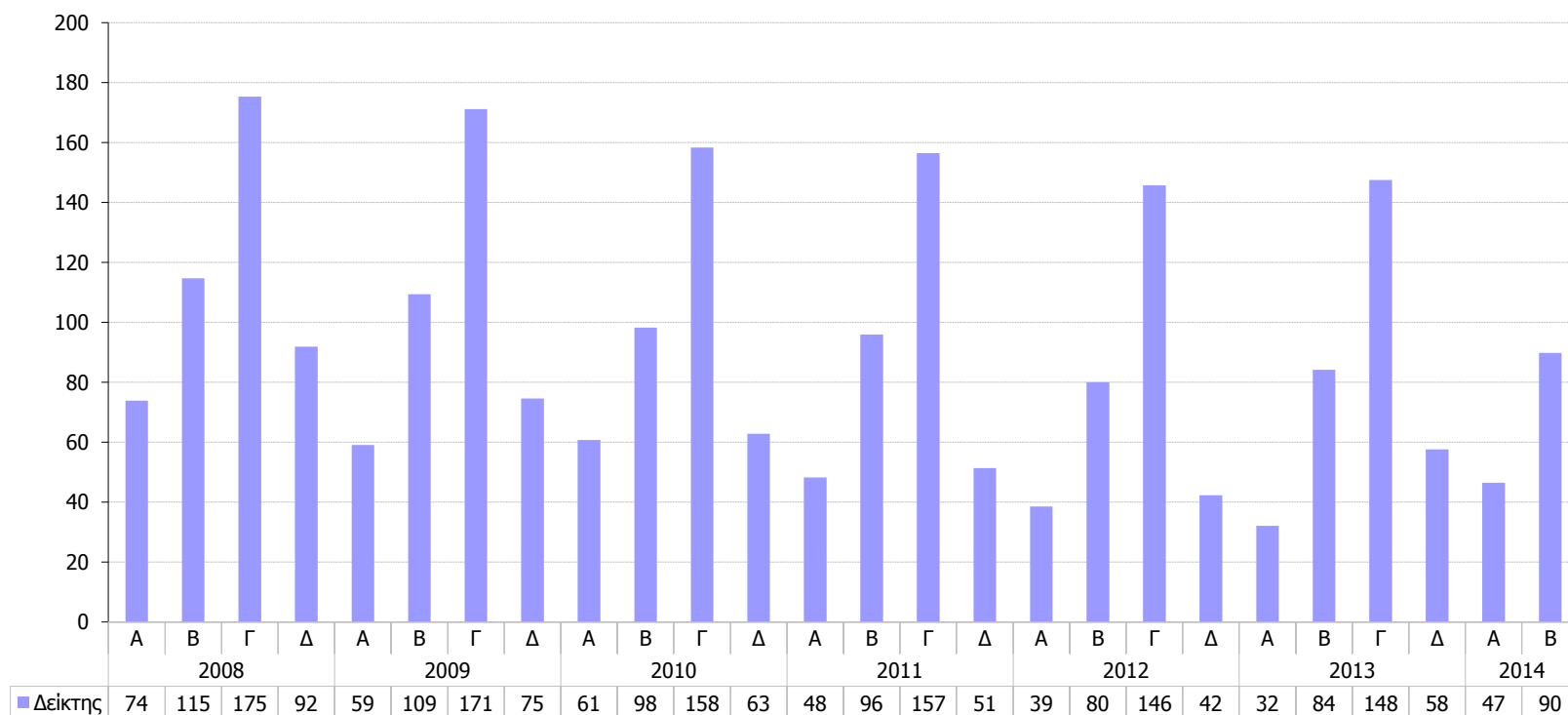
Πηγή: ΙΩΒΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Δείκτης όγκου: -27,6% σε σχέση με έτος βάσης 2005
 α' επτάμηνο 2014: +1,6%
 α' επτάμηνο 2013: -11,1%

Οι μισοί υποκλάδοι κινούνται καλύτερα από πέρσι, ενώ και στους υπόλοιπους, οι απώλειες περιορίζονται

Υπηρεσίες: με μικρότερους ρυθμούς υποχωρεί πλέον ο τζίρος στους περισσότερους υποκλάδους

Δείκτης Κύκλου Εργασιών σε Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης

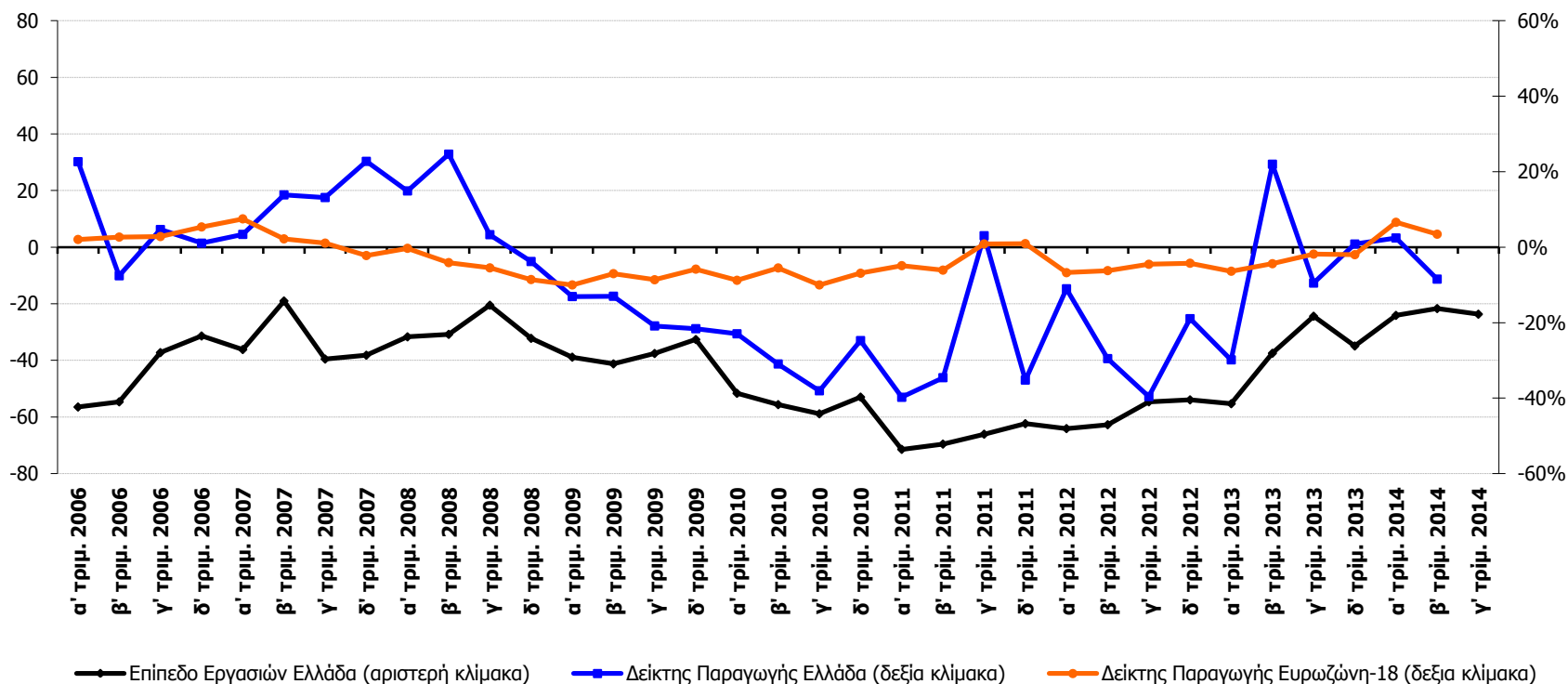

Πηγή: IOBE, ΕΛΣΤΑΤ

Απώλειες καταγράφονται σε 9/13 κλάδους, αλλά και εδώ οι απώλειες περιορίζονται φέτος.

Συνεχής η συρρίκνωση στις κατασκευές και το πρώτο εξάμηνο του έτους, ενδείξεις σταδιακής ανάκαμψης (έργα μηχανικού)

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών (τριμηνιαίες μεταβολές)

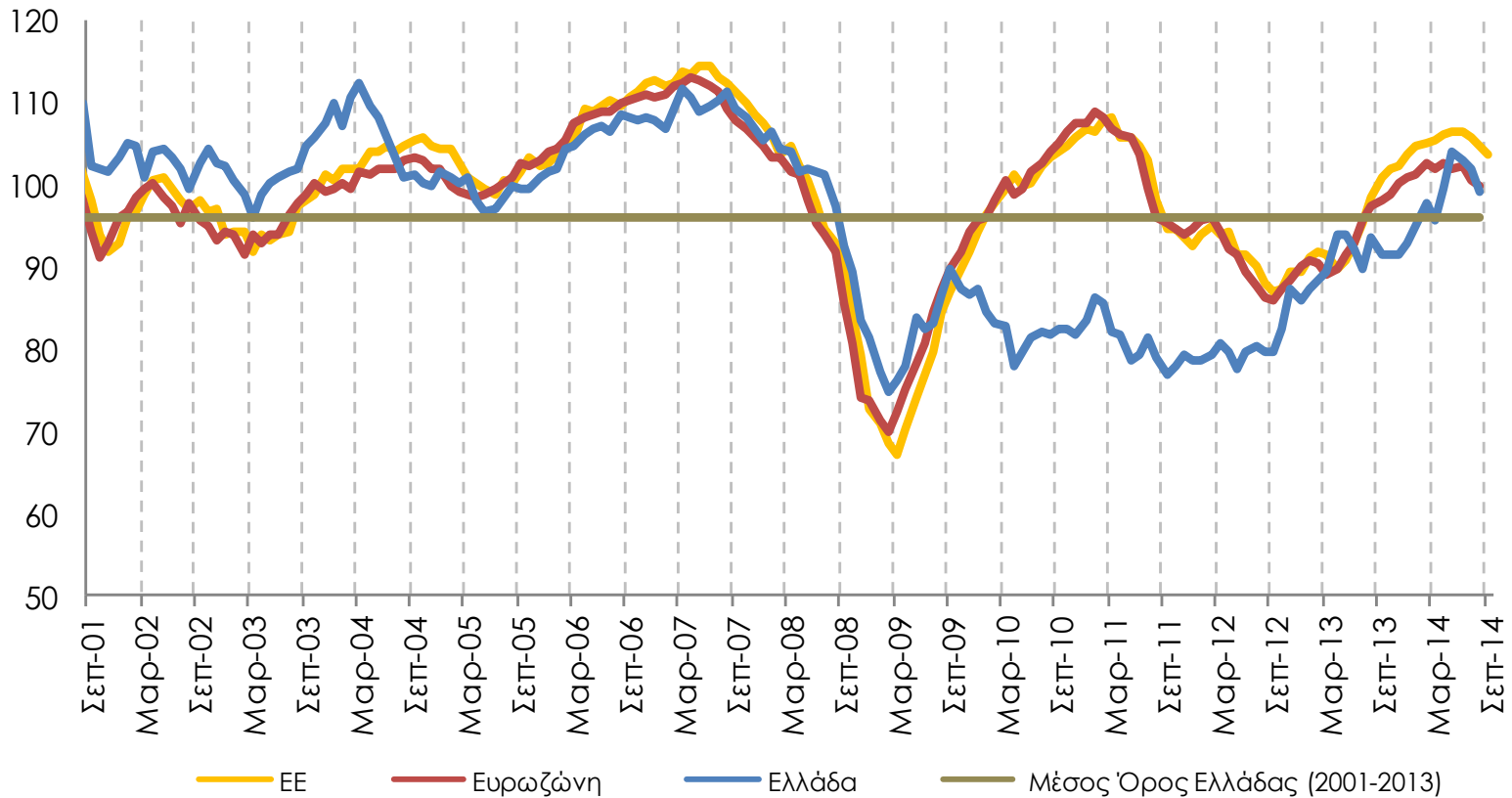
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Eurostat

β' τρίμ. 2014: +23,4%
β' τρίμ. 2013: -16,8%

α' εξάμ. 2014: -4,4%
α' εξάμ. 2013: -4,3%

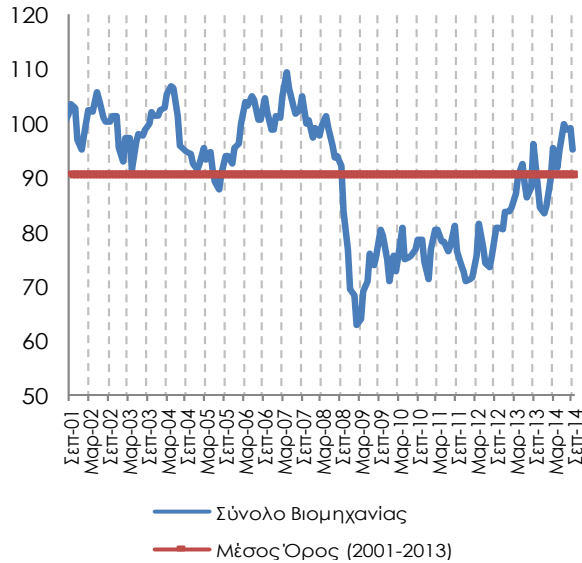
Συνέχεια στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος το γ' τρίμηνο 2014 στην υψηλότερη μέση τριμηνιαία επίδοση από το 2008: διόρθωση όμως τον Σεπτέμβριο

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

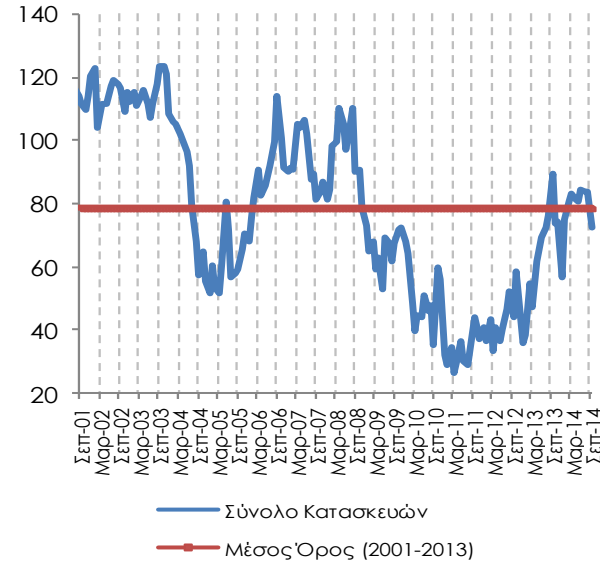

Ανάκαμψη προσδοκιών στις Υπηρεσίες, το Λιανικό Εμπόριο, ηπιότερα στη Βιομηχανία, επιδείνωση στις Κατασκευές

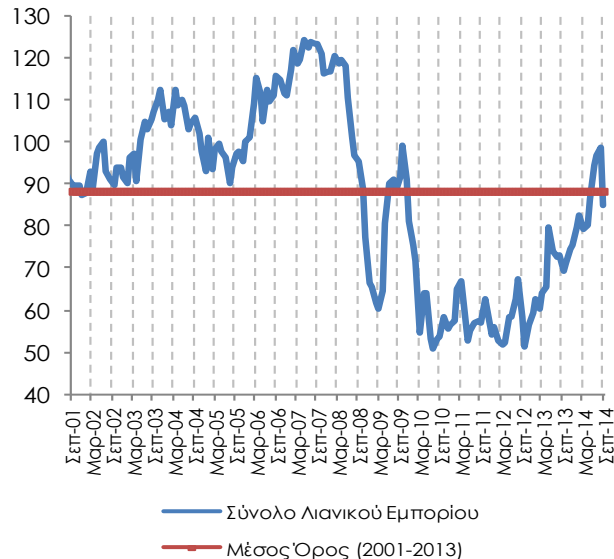
Βιομηχανία

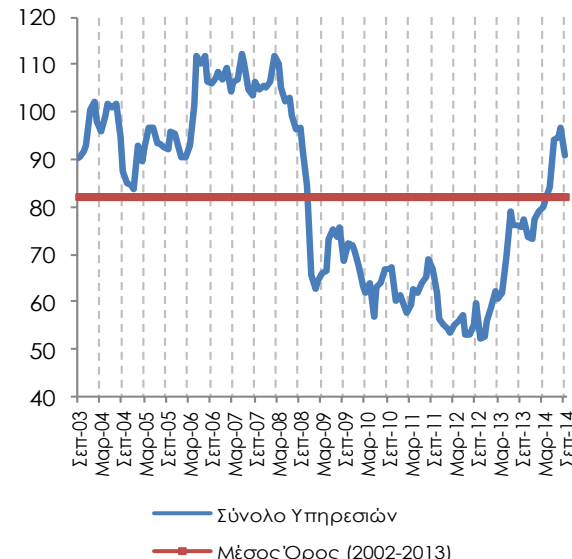
Κατασκευές

Λιανικό Εμπόριο

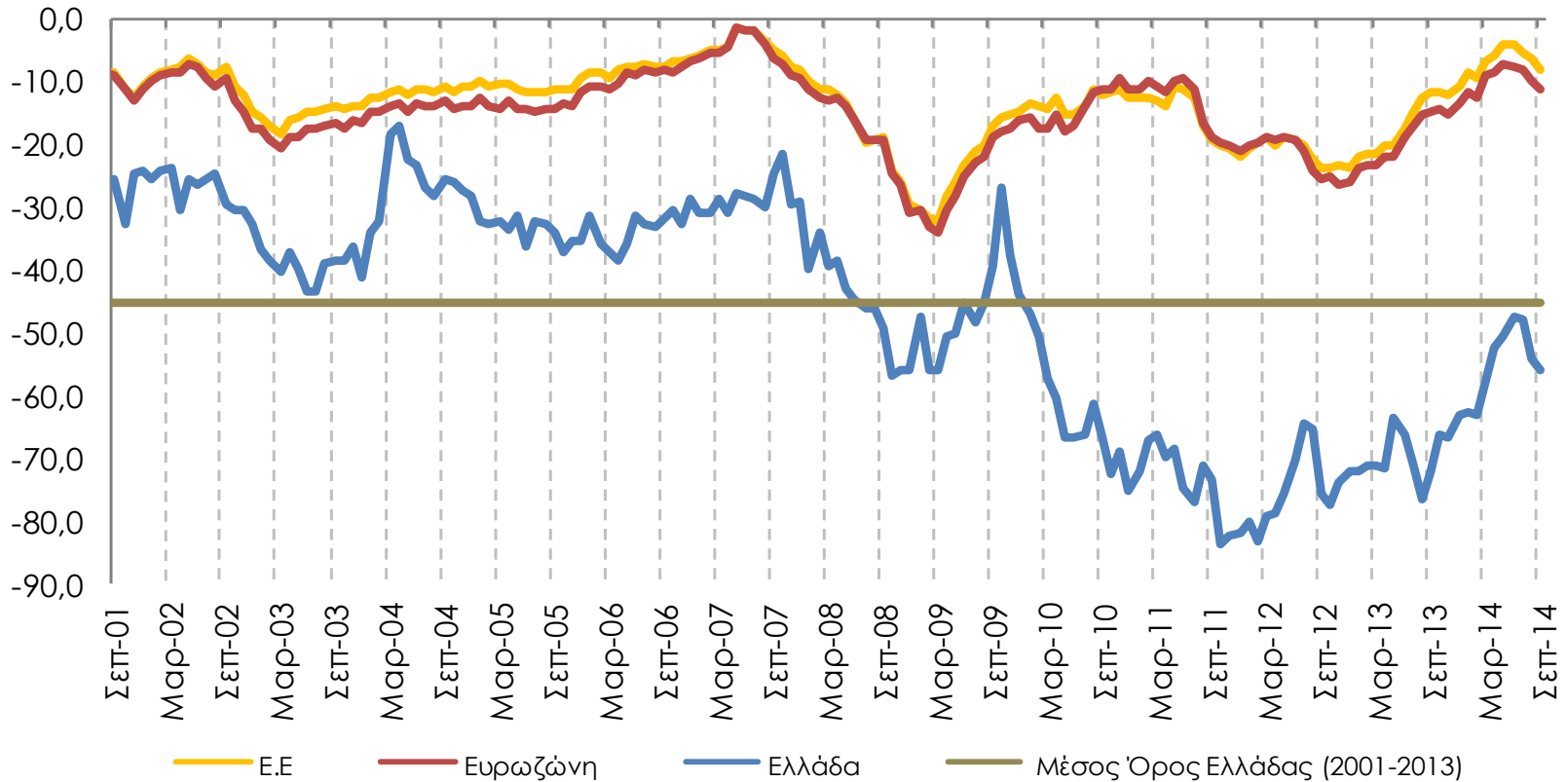

Υπηρεσίες

Κάμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, αισθητά υψηλότερα πάντως ο δείκτης έναντι της αντίστοιχης περυσινής επίδοσης, επιδείνωση στους ευρωπαϊκούς δείκτες

Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

Πηγή: IOBE, European Commission

Ενίσχυση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου αγαθών το Α' επτάμηνο του 2014 κατά 10,2%

Ιανουάριος - Ιούλιος 2014:

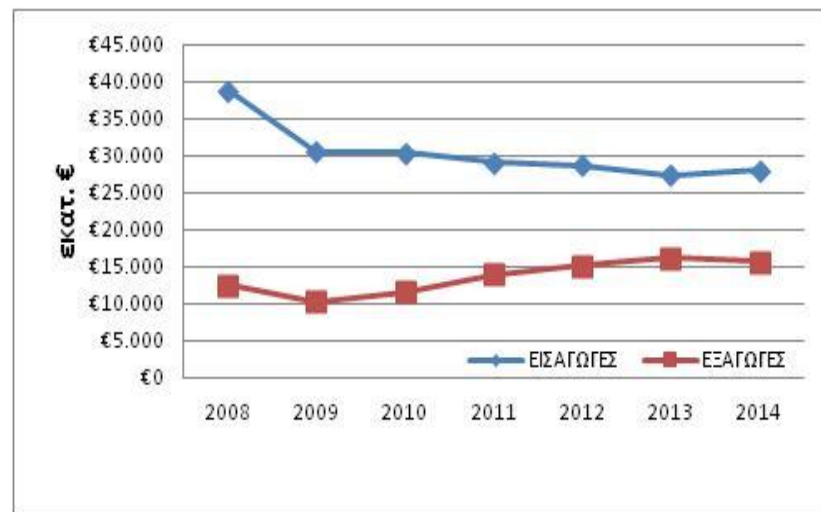
- **Εξαγωγές** : -4,2% (€15,4 δισεκ., με τα πετρελαιοειδή)
 - -2,3% (€9,4 δις χωρίς πετρελαιοειδή)
- **Εισαγωγές**: +1,6% (€27,5 δισεκ.)
- **Εμπορικό έλλειμμα**: +10,2%

- **Έντονη εξασθένιση**: «Αγροτικά προϊόντα» (11,4%) και «Καύσιμα» (6,9%)
- **Αύξηση**: «Πρώτες ύλες» (2%) και «Βιομηχανικά Προϊόντα» (1,7%)

Αγορές:

- **Απώλειες**: Ε.Ζ.-15 (3,6%), Μ. Ανατολή-Αφρική (11,2%), Ιταλία (7,1%), Γερμανία (1,3%), Βουλγαρία (6,5%), Τουρκία (3%), Η.Π.Α. (19,6%), Κίνα (26,7%), Ρωσία (13,3%)
- **Άνοδος**: Ν.Α. Ασία (25,2%), Κύπρος (15,2%), Αίγυπτος (39,2%), Σ. Αραβία (60,5%), Αλβανία (25,4%), Ην. Βασίλειο (3,4%), Ισπανία (2,7%)

Αξία ελληνικών εξαγωγών και εισαγωγών κατά το Α' επτάμηνο των ετών 2009-2014

Ιαν.- Αυγ. 2014 (εκτιμήσεις ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

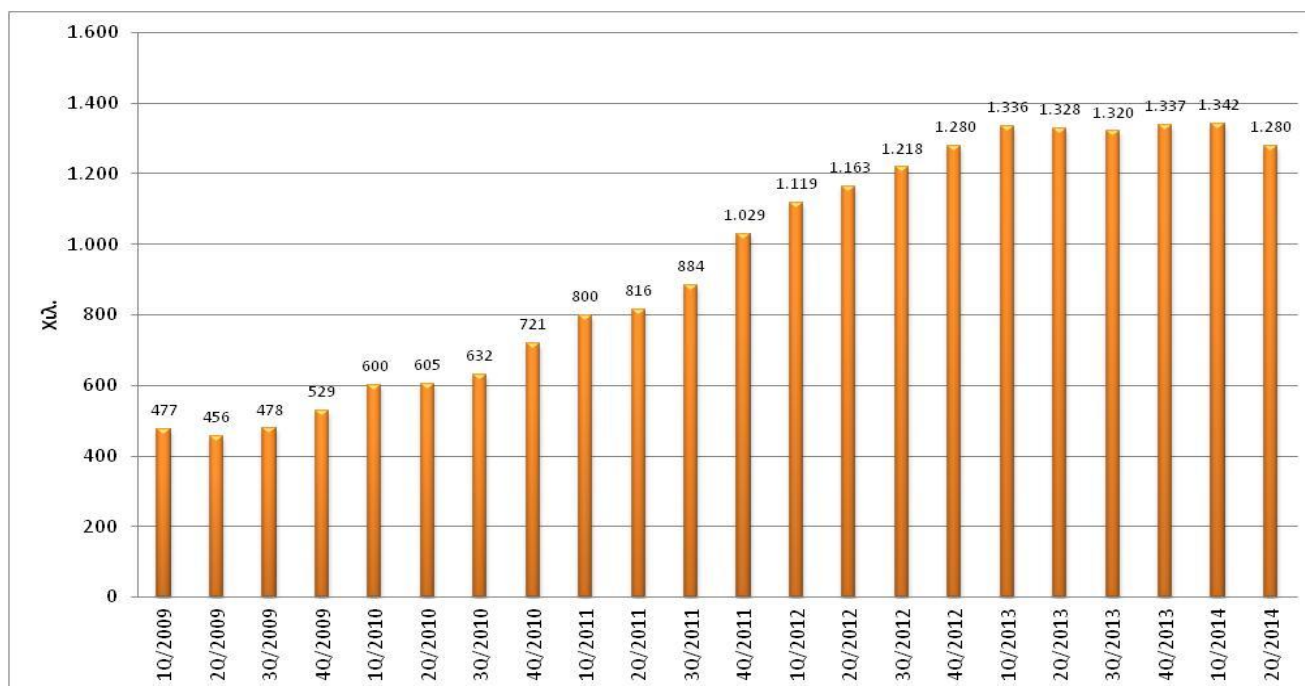
Εξαγωγές: -3,9% (€17,7 δισεκ)

Εισαγωγές: -0,2% (€31,3 δισεκ.)

Εμπορικό Έλλειμμα: +5,1%

Μείωση ανεργίας το δεύτερο τρίμηνο του 2014

Εξέλιξη αριθμού ανέργων στην Ελλάδα (Α' τρίμηνο 2009 - Β' τρίμηνο 2014)

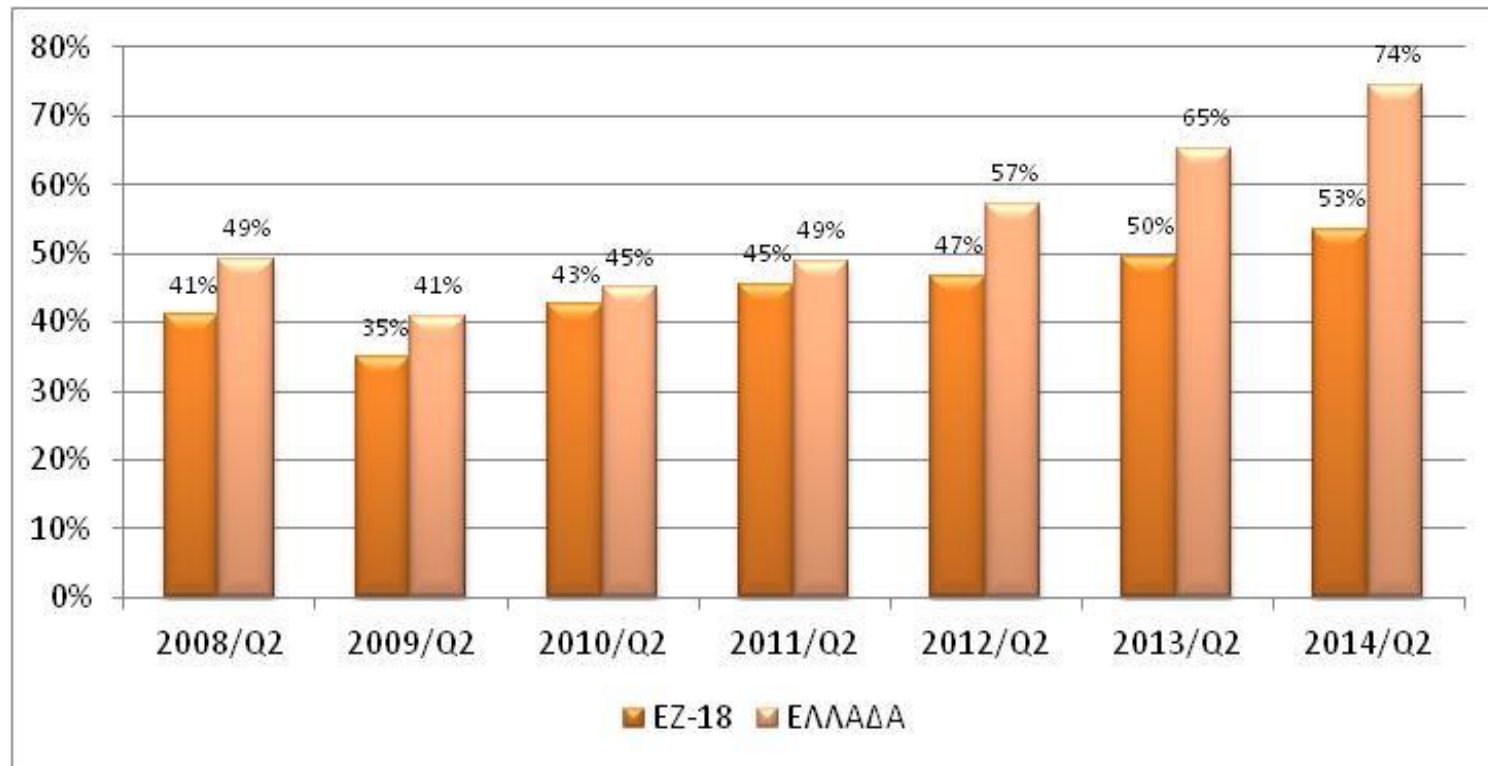

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Στο 26,6% η ανεργία το Β' τρίμηνο του 2014 από 27,3% το Β' τρίμηνο του 2013, με μείωση τον Ιούλιο στο 25%.
- Αύξηση απασχόλησης σε 9 κλάδους όπως ενδεικτικά: Εκπαίδευση (+5,7%), Ηλεκτρικό Ρεύμα-Φυσικό Αέριο (+6%), Παροχή Νερού (+11,8%), Τουρισμός (+14,6%), Διοικητικές-Υποστηρικτικές Δραστηριότητες (+44,3%).
- Αντίθετα μείωση απασχόλησης σε 11 κλάδους όπως ενδεικτικά: Χονδρικό-Λιανικό Εμπόριο (-2,3%), Μεταποίηση (-2,5%), Δημόσια Διοίκηση (-2,7%), Κατασκευές (-10,4%).

Συνεχίζει να διευρύνεται η μακροχρόνια ανεργία

Μακροχρόνια άνεργοι ως ποσοστό του συνόλου των ανέργων

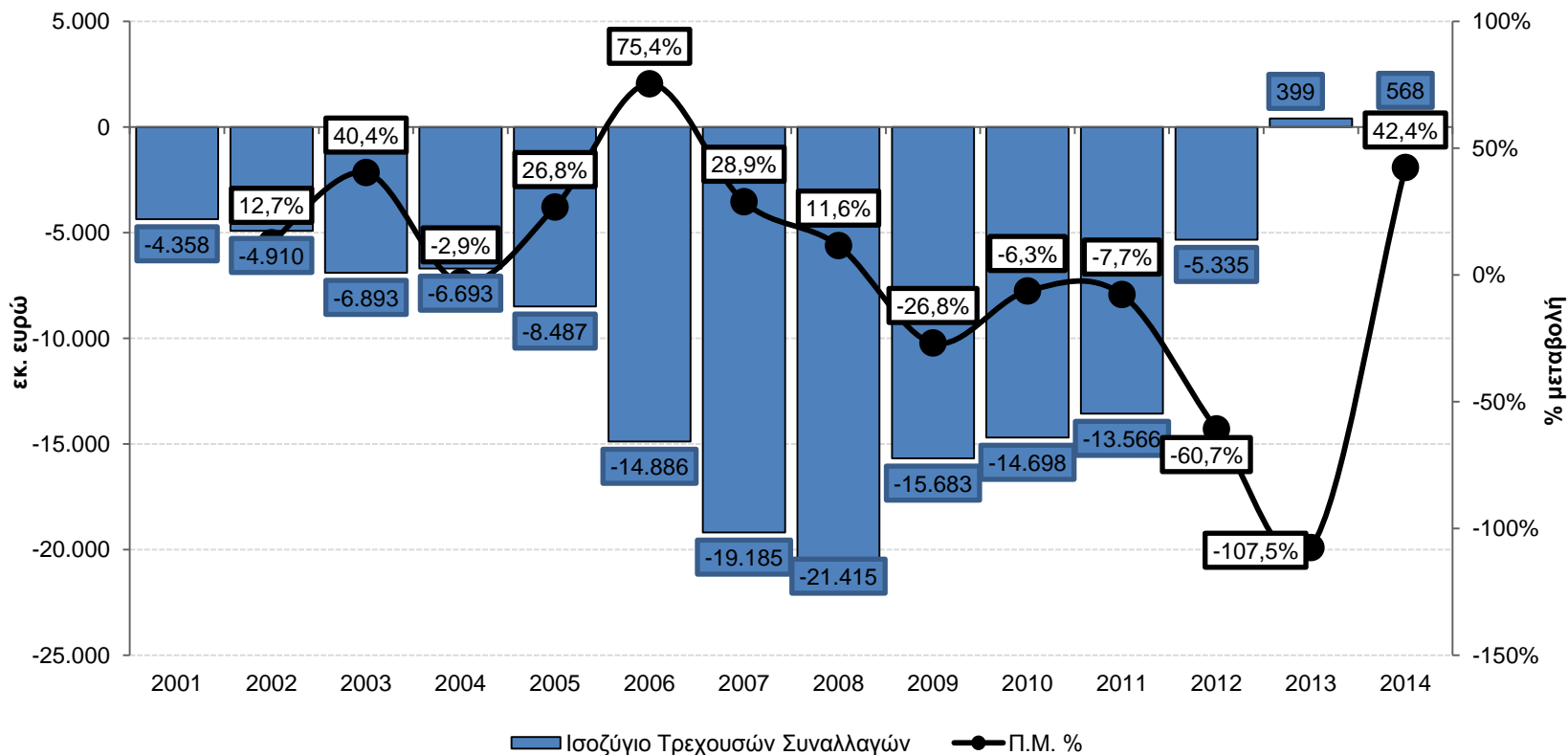

Πηγή: Eurostat

➤ Από το Β' τρίμηνο του 2008 το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (άνεργοι > 12 μήνες) ανήλθε κατά 25,2 ποσοστιαίες μονάδες, φθάνοντας το δεύτερο τρίμηνο του 2014 στο 74,4% (952,2 χιλ. άτομα).

Διατηρείται το πλεόνασμα στο ισοζύγιο ΤΣ στο 7μηνο του 2014, παρόλο που το εμπορικό έλλειμμα διογκώθηκε για 1^η φορά μετά το 2008

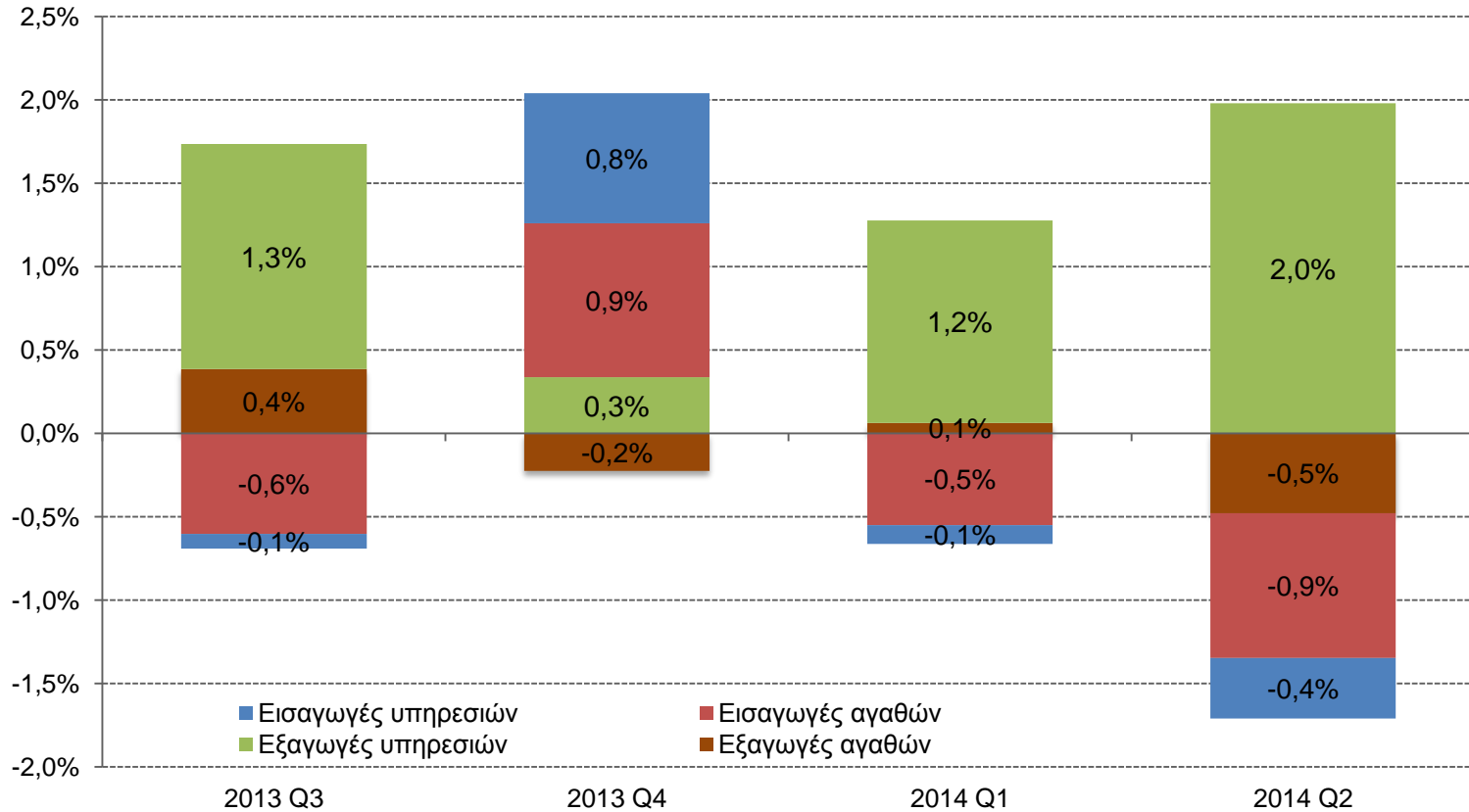
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, Ιανουάριος – Ιούλιος 2001-2014

Πηγή: ΤΤΕ

Η ενίσχυση των εισπράξεων από Υπηρεσίες καλύπτουν πλέον το εμπορικό έλλειμμα και οδηγούν σε βελτίωση το ΙΤΣ

Σημαντική ενίσχυση του ΑΕΠ από την άνοδο των εισπράξεων (εξαγωγές) από Υπηρεσίες μετά το 2013Q3

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Το 2014Q2 η ενίσχυση των εισπράξεων από Υπηρεσίες υπερκαλύπτει την αρνητική επίδραση από την υποχώρηση των εξαγωγών αγαθών και τη διόγκωση των εισαγωγών αγαθών

Μεσοπρόθεσμες εξελίξεις

• Ολοκλήρωση επίδρασης εαρινού εκλογικού κύκλου

- Χαλάρωση επιφυλάξεων επενδυτών, κυρίως ξένων (↑ Ξένων Άμεσων Επενδύσεων)
- Καθυστέρηση μεταρρύθμισης δημόσιου τομέα – αποκρατικοποιήσεων - διαρθρωτικών αλλαγών, εκ των οποίων αρκετά προαπαιτούμενα
- Παρατηρούμενη έλλειψη διάθεσης από αρμόδιους φορείς /αξιωματούχους να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση των προγραμματισμένων πολιτικών
- Συντήρηση εν μέρει προεκλογικού κλίματος, από το ενδεχόμενο μη εκλογής νέου ΠτΔ και διεξαγωγής εκλογών → αβεβαιότητα για το νέο κυβερνητικό σχηματισμό και την οικονομική πολιτική του

• Τρέχουσα αξιολόγηση Προγράμματος

- Οριστικοποίηση δημοσιονομικών μέτρων για την περίοδο 2015-2017.
- Δεν απαιτούνται μέτρα για το 2015 σύμφωνα με το Προσχέδιο του Κ.Π.Ποικίλες προσεγγίσεις για το μείγμα δημοσιονομικής πολιτικής:
 - ❖ Επέκταση υφιστάμενων μέτρων που ολοκληρώνονταν;
 - ❖ Βελτίωση αποδοτικότητας φοροεισπρακτικών μηχανισμών;
 - ❖ Νέα, εστιασμένη μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης;
 - ❖ Εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών κράτους;
 - ❖ Συνδυασμός κάποιων εκ των παραπάνω (ή και άλλων);
- Σε κάθε περίπτωση, η συσσώρευση φορολογικών υποχρεώσεων (ΕΝΦΙΑ, φόρος εισοδήματος), μεγαλύτερων των περυσινών, και οι αλλαγές στο φορολογικό σύστημα πιέζουν το τρέχον εξάμηνο το διαθέσιμο εισόδημα

Μεσοπρόθεσμες εξελίξεις

- **Εκτίμηση - κάλυψη «χρηματοδοτικού κενού» που θα προσδιοριστεί από:**
 - **Αποτελέσματα stress tests** - πρόσθετες χρηματοδοτικές ανάγκες ελληνικών τραπεζών
 - **Ενδεχόμενο τερματισμού χρηματοδότησης από ΔΝΤ**, κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης

Δυνητικές πηγές κάλυψης:

- Υπόλοιπο κεφαλαίων ΤΧΣ μετά από ενδεχόμενη νέα ανακεφαλαιοποίηση
 - Αξιοποίηση ρευστών διαθεσίμων Γενικής Κυβέρνησης
 - Έκδοση ομολόγων (+€9 δισεκ. στο Προσχέδιο Κ.Π.). Αλλά με τι επιτόκιο;
 - Εφαρμογή αποφάσεων Eurogroup (26/11/12)
 - Πιστωτική Γραμμή από ESM;
- **Ολοκλήρωση κεφαλαιακής θωράκισης στο τραπεζικό σύστημα**
 - **Αμετάβλητη πιστοδοτική πολιτική** μέχρι την κάλυψη των όποιων νέων κεφαλαιακών αναγκών → Συνέχιση πιστωτικής συρρίκνωσης σχεδόν ως το τέλος του έτους
 - **Σημαντική η μείωση του «κουρέματος» στα ελληνικά ομόλογα που διακρατεί η ΕΚΤ**

Μεσοπρόθεσμες εξελίξεις

- **Η σταθερή ενίσχυση δραστηριότητας στον Τουρισμό** βασικός παράγοντας ανάσχεσης της ύφεσης
 - Υψηλότερη από κάθε τομέα άνοδος προστιθέμενης αξίας (+6,0%)
 - Μεγαλύτερη αύξηση θέσεων εργασίας στο β' τρίμ. (+25,6 χιλ.)
 - **Πλεόνασμα περίπου €610 εκατ. στο Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο Πληρωμών στο τρίμηνο Μαΐου – Ιουλίου → προμηνύει ανάπτυξη το γ' τρίμηνο**
- Όμως, αύξηση στο επτάμηνο αποκλειστικά από περισσότερες αφίξεις (+20,8%), καθώς δαπάνες ανά ταξίδι υποχωρούν (-11,8%)
- Συνέχιση ανόδου τους υπόλοιπους μήνες, λίγο ηπιότερα, επέκταση τουριστικής περιόδου

Προβλέψεις 2014

- Μικρή αύξηση ιδιωτικής κατανάλωσης για πρώτη φορά από το 2008: 0,7%
 - Πτώση ανεργίας από εποχική απασχόληση στον τομέα του τουρισμού - προγράμματα ΟΑΕΔ,
 - Αποπληθωρισμός και φέτος, ελαφρώς ηπιότερος από πέρυσι
 - Συσσώρευση πληρωμών φόρων και μειώσεις σε μισθούς-συντάξεις αποτρέπουν ευρύτερη άνοδο
- Περιορισμένη περιστολή δημόσιας κατανάλωσης: ~ -1,5%
 - Καθυστερήσεις στη μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα, λόγω εκλογικού κύκλου – ανασχηματισμού
 - Χρονική μετάθεση προγραμματισμένων για φέτος απολύσεων στα τέλη του έτους, εν μέσω αντιδράσεων - διαφωνιών
- Θετική αλλαγή τάσης στις επενδύσεις το τρέχον εξάμηνο, νέα πτώση, αλλά μικρότερης έκτασης (~-2-3%)
 - ο Επιτάχυνση ΠΔΕ κατά 30% στο οκτάμηνο Ιανουαρίου – Αυγούστου
 - ο Μερική άρση επιφυλακτικότητας επενδυτών, κυρίως ξένων, μετά τις εκλογές του Μαΐου

Στον αντίποδα:

 - ο Παράταση κεφαλαιακής στενότητας έως ότου ολοκληρωθεί η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών
 - ο Ανάκαμψη καταναλωτικής ζήτησης προσανατολισμένη κυρίως σε εισαγωγές, υποχωρούν οι εξαγωγές
 - ο Αβεβαιότητα για τις πολιτικές εξελίξεις από τη διαδικασία εκλογής ΠτΔ
 - ο Αισθητή προς τα κάτω αναθεώρηση δραστηριοτήτων ΤΑΙΠΕΔ (από €3,6 δισεκ. σε €1,5 δισεκ.)

Προβλέψεις 2014

Εξωτερικός Τομέας

- **Εδραιώνεται η σημαντική διεύρυνση εξαγωγών το τρέχον έτος (+4,0-4,5%), αποκλειστικά από τη ζήτηση για υπηρεσίες:**
 - ❖ Σταθερή, υψηλή αύξηση διεθνούς τουρισμού, ελαφρώς μικρότερη στο δεύτερο εξάμηνο, καθώς άρχισε αυτή την περίοδο πέρυσι
 - ❖ Ισχυρή άνοδος και στις λοιπές υπηρεσίες (κυρίως υπηρεσίες ΤΠΕ)
 - ❖ Σταθερή κάμψη της ζήτησης από την Ευρωζώνη, κύριο εξαγωγικό προορισμό.
 - ❖ Δυσμενείς επιπτώσεις από την κατάσταση στην Ουκρανία, καθώς η μεγαλύτερη άνοδος το α' εξάμ. ήταν προς τις χώρες της πρώην Κοινοπολιτείας
- **Μικρή πτώση εξαγωγών αγαθών το 2014**
- **Δεν θα ανατραπεί η ανοδική τάση στις εισαγωγές (+2,5%)**
- **Περιορισμός ελλείμματος ισοζυγίου εξωτερικού τομέα, σαφώς ηπιότερος του περυσινού**

Παραμένει η πρόβλεψη για ανάπτυξη στην
περιοχή του +0,7% το 2014

Προβλέψεις 2014

- Σε συνεχή κάμψη η ανεργία στο β'- γ' τρίμ.
- Υποχώρηση φέτος για πρώτη φορά από το 2008.
- Ερμηνεύεται από:
 - Αυξημένη εποχική απασχόληση στον Τουρισμό
 - Διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας (μεταξύ των οποίων και μείωση εισφορών)
 - Προγράμματα ΟΑΕΔ

Εκτίμηση IOBE για ανεργία φέτος: **26,7%**

- **Επιβράδυνση πτώσης τιμών** το τρέχον εξάμηνο
 - ο Αύξηση καταναλωτικής ζήτησης, πολύ χαμηλός ΓΔΤΚ στο δ' τρίμ. πέρυσι
 - ο Συγκράτηση ανόδου τιμών από μείωση ΕΦΚ στο πετρέλαιο, εισιτήρια ΜΜΜ

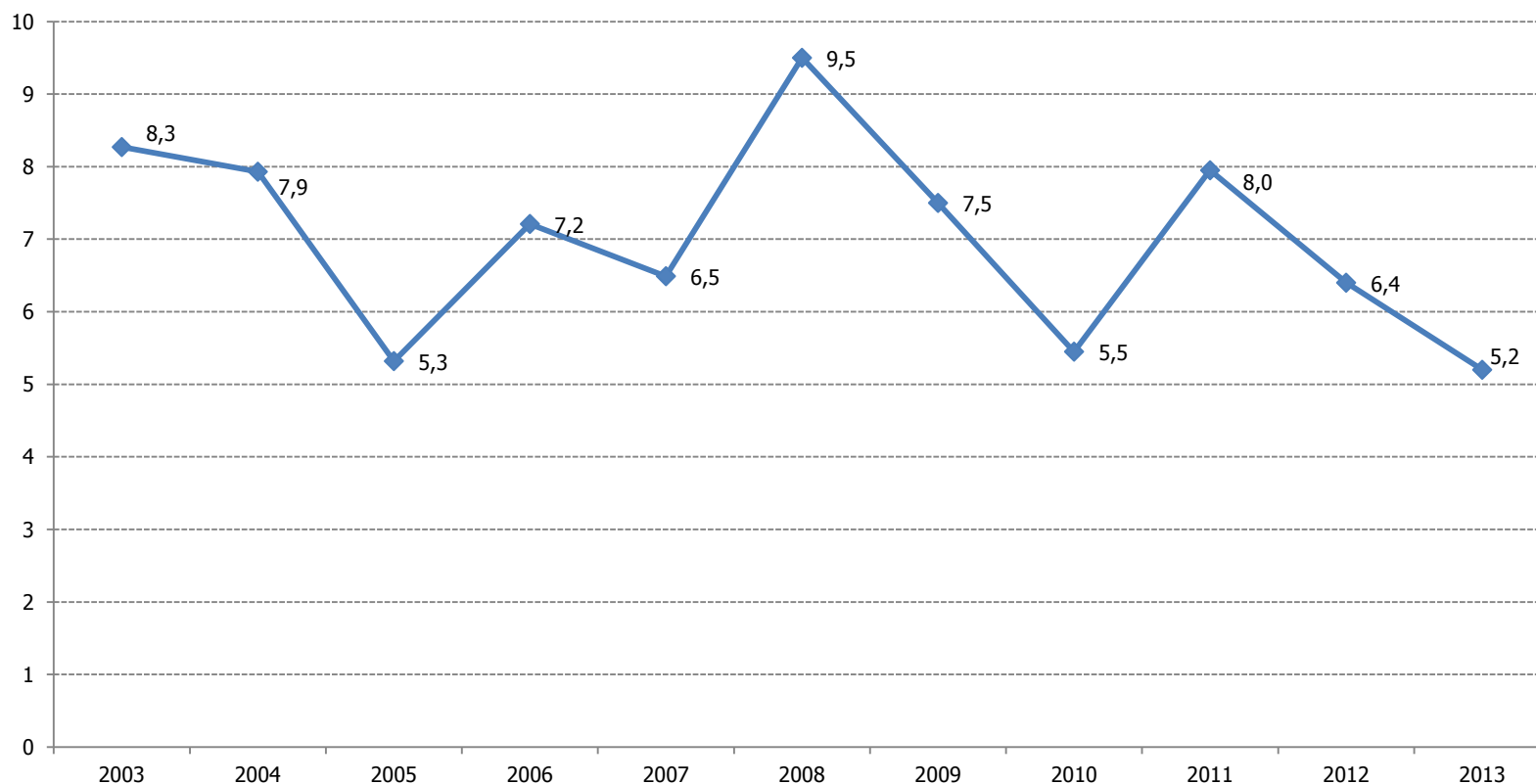
Αποπληθωρισμός 2014: -0,8%, έναντι -0,9% πέρυσι

Έκθεση IOBE

**Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα
2013-2014
(προδημοσίευση)**

Υποχωρεί εκ νέου η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων στην Ελλάδα το 2013

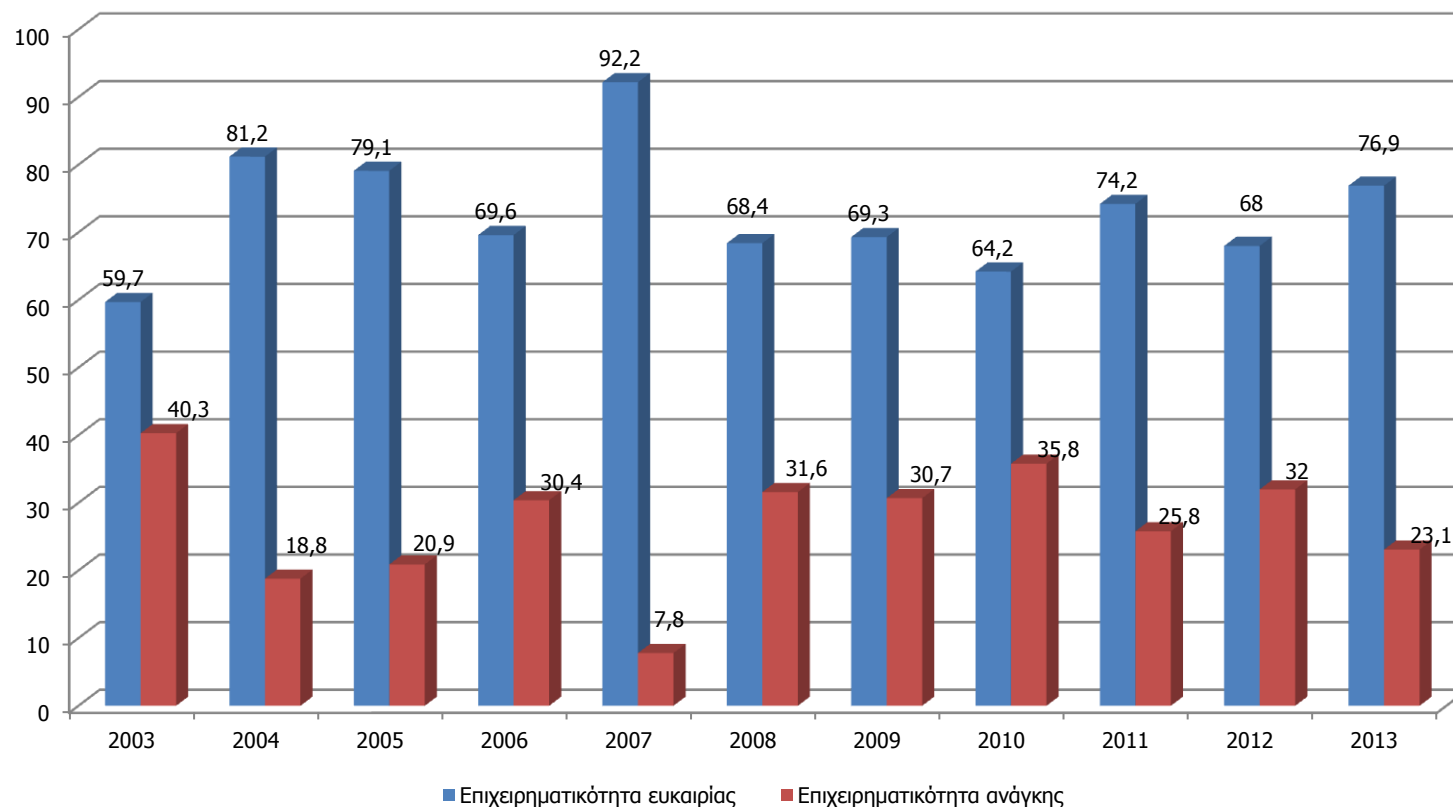
Διαχρονική εξέλιξη επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων στην Ελλάδα
(% του πληθυσμού 18-64 ετών)

Πηγή: IOBE, Επεξεργασία στοιχείων: GEM

Αλλά με ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ευκαιρίας

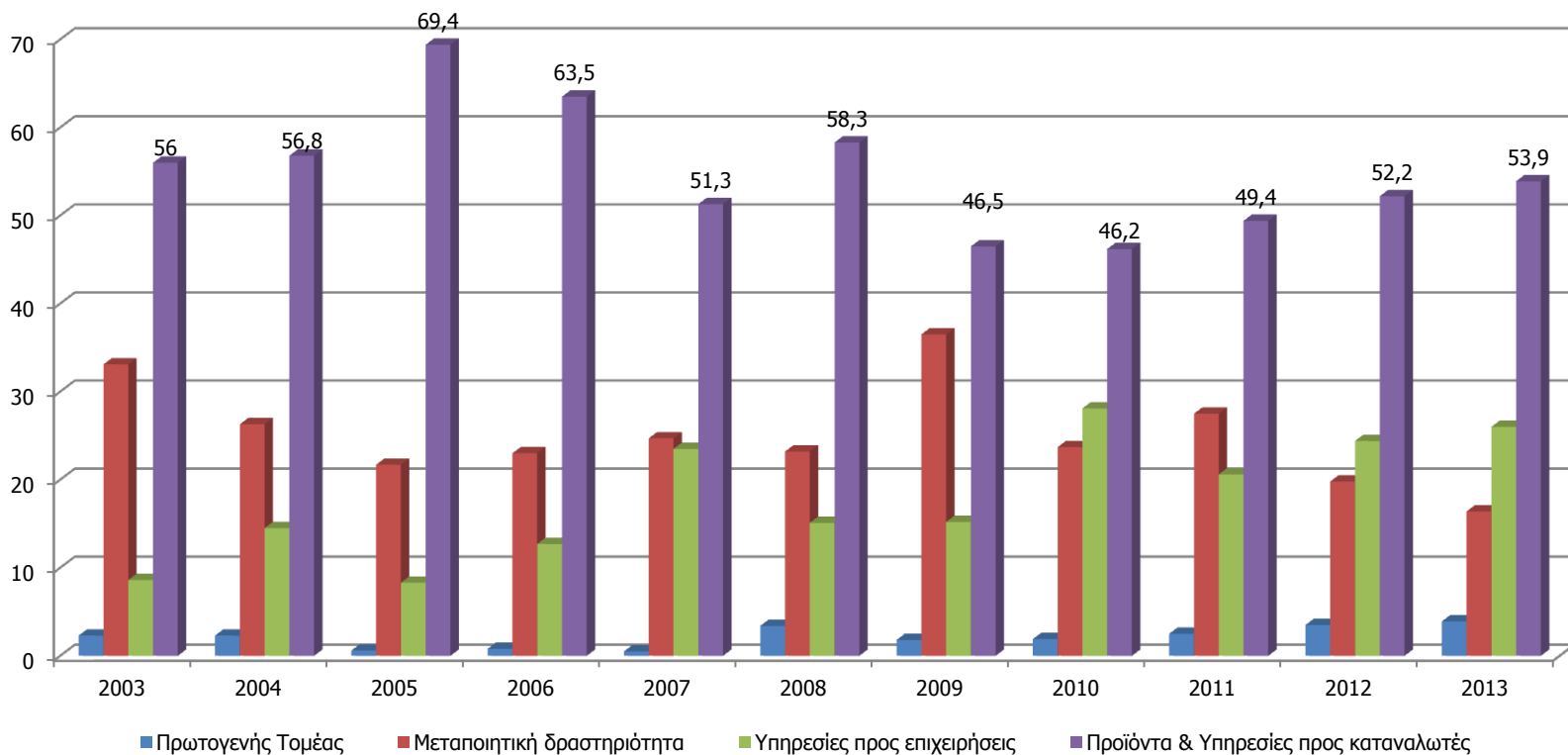
Διαχρονική εξέλιξη επιχειρηματικότητα ανάγκης και ευκαιρίας
(ως % επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων)

Πηγή: IOBE, Επεξεργασία στοιχείων: GEM

Και αύξηση των εγχειρημάτων με πελάτη τον τελικό καταναλωτή (consumer oriented activities)

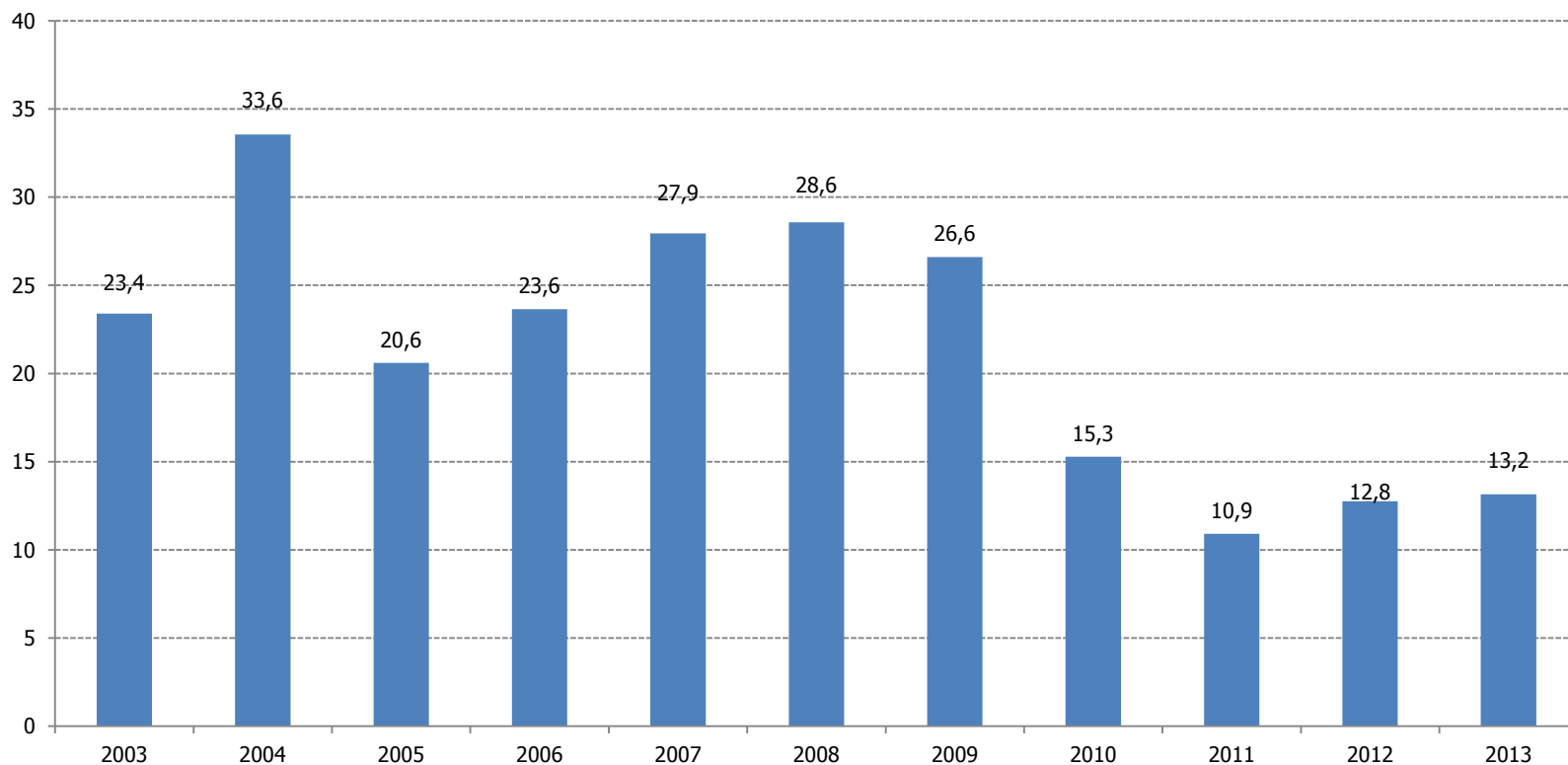
Διαχρονική εξέλιξη κλαδικής κατανομής νέων εγχειρημάτων στην Ελλάδα
(% επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων)

Πηγή: IOBE, Επεξεργασία στοιχείων: GEM

Παγίωση του % των πολιτών που βλέπουν δυνητικές επιχειρηματικές ευκαιρίες στο περιβάλλον

Ποσοστό ατόμων που προσβλέπουν επιχειρηματικές ευκαιρίες το επόμενο εξάμηνο
(% του πληθυσμού 18-64 ετών)

Πηγή: IOBE, Επεξεργασία στοιχείων: GEM